

MAZOWIECKI KURATOR OŚWIATY

Al. Jerozolimskie 32, 00-024 Warszawa

Warszawa, dn. 14 lutego 2023 r.

DSI.570.1.2023.IT

**Pan
Marcin Wiącek
Rzecznik Praw Obywatelskich**

dotyczy: zgłaszanych do Rzecznika Praw Obywatelskich zastrzeżeń w sprawie uregulowania obowiązków ucznia w statucie szkolnym (znak pisma - VII.7031.4.2022.AT)

Szanowny Panie Rzeczniku,

w odpowiedzi na pismo z dnia 25 stycznia 2023 r. (znak sprawy: VII.7031.4.2022.AT), dotyczące zgłaszanych zastrzeżeń w sprawie uregulowania obowiązków ucznia w statucie szkolnym, przedstawiam, co następuje.

Zgodnie z *art. 88 ust. 7 ustawy z dnia 14 grudnia 2016 roku Prawo oświatowe (Dz.U z 2021 r. poz.1082 ze zm.)* każda szkoła lub placówka oświatowa powinna posiadać statut, który jest dokumentem określającym zasady funkcjonowania szkoły, jej cele, zadania, sposób ich realizacji oraz prawa i obowiązki uczniów. Postanowienia statutu powinny być dostosowane do specyfiki danej szkoły lub placówki, jednak nie mogą być sprzeczne z aktami prawa powszechnie obowiązującego, w tym z Konstytucją RP oraz Konwencją o Prawach Dziecka.

Art. 98 ustawy Prawo oświatowe zawiera szczegółowy zakres spraw, które w szczególności powinny zostać uregulowane w statucie szkoły, co oznacza, że wymieniony w ww. artykule zakres spraw należy obowiązkowo ująć w statucie. Natomiast słowo „w szczególności” oznacza pewną swobodę szkół, które dodatkowo mogą zawrzeć w nim inne ważne dla siebie zapisy wynikające z charakteru, specyfiki i tradycji szkoły. Podobne stanowisko wyraziło Ministerstwo Edukacji i Nauki w piśmie z dnia 12 marca 2021 r. (znak sprawy DKO-WOK.053.1.2021.MT): „Konstrukcja przepisu ww. art. 98, w którym użyto sformułowania „w szczególności” oznacza, że uregulowania, które zostały wymienione we wskazanym przepisie powinny obowiązkowo znaleźć się w statucie. Każda szkoła może jednak w statucie ująć dodatkowo kwestie, które są ważne dla danej społeczności szkolnej w zależności od wieku uczniów, typu szkoły lub uwarunkowań regionalnych. Statut szkoły nie może jednak regulować obszarów życia prywatnego ucznia, rodziców, czy nauczycieli.”

Obowiązki ucznia definiuje *art. 99 ustawy Prawo oświatowe*. Użyte w artykule sformułowanie „z uwzględnieniem” wskazuje, że mamy tu do czynienia z katalogiem otwartym obowiązków

ucznia, co pozwala na wprowadzenie w statucie szkoły uregulowań dotyczących także innych niż ubiór elementów wyglądu ucznia. Decyzja w tym zakresie należy do rady szkoły tj.: nauczycieli, uczniów i rodziców. Taka sama interpretacja znajduje się w komentarzu Mateusza Pilicha i Artura Olszewskiego do *ustawy z dnia 14 grudnia 2016 roku Prawo oświatowe (Dz.U z 2021 r. poz.1082 ze zm.)*: „W art. 99 nakazuje się uwzględnienie w ramach statutowej regulacji obowiązków ucznia niektórych wyliczonych tam wymagań. Lista nie ma charakteru zamkniętego, co oznacza, że statut może przewidywać również inne obowiązki ucznia niż w nim wymienione”.

Zdaniem Mazowieckiego Kuratora Oświaty wprowadzanie przez szkoły i placówki pewnych ograniczeń w wyglądzie i ubiorze uczniów jest uzasadnione z punktu widzenia realizowanych przez oświatę zadań wychowawczych. Jednak zbyt szeroki zakres interpretacyjny przepisów prawa, prowadzi do tego, że statuty poszczególnych szkół i placówek wprowadzają ograniczenia, które mogą naruszać prawa i wolności osobiste uczniów. *Ustawa Prawo oświatowe w art. 100 ust. 6* wprost wskazuje, że w szkołach, w których nie wprowadzono jednolitego stroju „statut szkoły określa zasady ubierania się uczniów na terenie szkoły”. W celu niwelowania różnic majątkowych między uczniami, zasadnym wydaje się wprowadzanie, w porozumieniu z całą społecznością szkolną, jednolitego stroju, który jednocześnie może być jednym z elementów budowania poczucia wspólnoty i identyfikacji ze szkołą. Każda placówka oświatowa, obok funkcji dydaktycznej i opiekuńczej, pełni również funkcję wychowawczą. Jednym z elementów wychowania jest nauka dobrych manier, zwyczajów oraz zasad ubierania stosownych do sytuacji, dlatego uzasadnione jest wprowadzanie przez szkoły uregulowań dotyczących stroju galowego obowiązującego np. podczas rozpoczęcia i zakończenia roku, w czasie obchodów świąt państwowych, czy dnia patrona szkoły. W przypadku braku tzw. mundurków, szkoły powinny określić zasady ubierania z uwzględnieniem praw ucznia.

Dotychczasowa analiza statutów szkolnych wskazuje, że najwięcej wątpliwości budzą zapisy dotyczące wyglądu uczniów. Zawarte w nich sformułowania są niejednokrotnie mało precyzyjne, co prowadzi do ich różnych interpretacji. Zdaniem Mazowieckiego Kuratora Oświaty zapisy w zakresie zasad wyglądu ucznia nie powinny nikogo dyskryminować, piętnować, naruszać jego dóbr osobistych, ani utrzymywać stereotypów społecznych. Wprowadzane w tym zakresie ograniczenia mogą być jednak podyktowane bezpieczeństwem ucznia, dlatego uzasadnione jest wprowadzanie w statutach szkół zapisów dotyczących wyglądu ucznia na zajęciach wychowania fizycznego np. obowiązek związywania włosów, czy zdejmowania biżuterii.

Odnosząc się do kwestii stosowania kar, to zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa tj. *Ustawą o systemie oświaty z dnia 7 września 1991 r. (Dz.U. 2020 poz. 1327) - rozdział 3a Ocenianie, klasyfikowanie i promowanie uczniów w szkołach publicznych oraz rozporządzeniem Ministra Edukacji Narodowej z dnia 22 lutego 2019 r. w sprawie oceniania, klasyfikowania i promowania uczniów i słuchaczy w szkołach publicznych (Dz.U. 2019 poz. 373)*, śródroczna i roczna ocena klasyfikacyjna zachowania powinna uwzględniać m.in. wywiązywanie się z obowiązków ucznia, w tym respektowanie panujących w szkole zasad dotyczących ubioru i wyglądu. W ocenie Mazowieckiego Kuratora Oświaty egzekwowanie przestrzegania statutu jest elementem procesu wychowawczego realizowanego przez szkołę. Należy jednak zgodzić się z twierdzeniem Rzecznika Praw Obywatelskich, że aby kara spełniała cele wychowawcze powinna być uzasadniona i powiązana z nagannością czynu. Warto również stosować pozytywne wzmocnienia w stosunku do uczniów, którzy w praktyce stosują zasady zawarte w statucie szkoły.

W 2022 r. do Kuratorium Oświaty w Warszawie wpłynęły 3 skargi, 23 wnioski oraz 10 pism z prośbą o interwencje w sprawie zapisów w statutach szkolnych dotyczących m.in. obowiązków uczniów w zakresie zasad związanych z wyglądem i strojem. W wyniku

podjętych interwencji, we wszystkich wyżej wymienionych przypadkach, rady pedagogiczne podjęły uchwały zmieniające lub uchylające zapisy w statutach dotyczące wyglądu uczniów, bądź sprzeczne z prawem.

Ponadto pragnę poinformować, że Mazowiecki Kurator Oświaty korzysta z uprawnień art. 114 ustawy Prawo oświatowe i uchyla statuty w całości albo niektóre jego postanowienia w przypadku zapisów niezgodnych z przepisami prawa. Sprawdzeniu poddawane są statuty przekazywane do Kuratorium Oświaty w Warszawie w związku z zamiarem założenia i prowadzenia szkół i placówek publicznych i niepublicznych. W roku 2022 nie został uchylony żaden statut.

Uprzejmie informuję, że w celu uniknięcia nieporozumień w wyżej omawianych kwestiach Mazowiecki Kurator Oświaty stoi na stanowisku, że wszelkie zapisy w statutach, dotyczące obowiązków ucznia, powinny być konsultowane i uzgadniane z całą społecznością szkolną.

Z poważaniem

MAZOWIECKI
WICEKURATOR OŚWIATY
/-/
Dorota Skrzypek